

MATERIALS DE TREBALL

JUSTÍCIA I PAU

37

El Centre d'Estudis per a la Pau JM Delàs és membre de l'ENAAT (European Network Against Arms Trade) i col·laborador del SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute)

SETEMBRE 2009

CENTRE D'ESTUDIS
PER A LA PAU
JMDELÀS

JUSTÍCIA I PAU

Les exportacions d'armes espanyoles 2008

Sumari

Les exportacions d'armes espanyoles 2008 1

Viva la mort! d'EXPAL 3
Pere Ortega

Trobada ENAAT 5
Francesc Benítez

Déficit Públic i armes 7
Miquel González

Comunicat Centre Delàs... 8

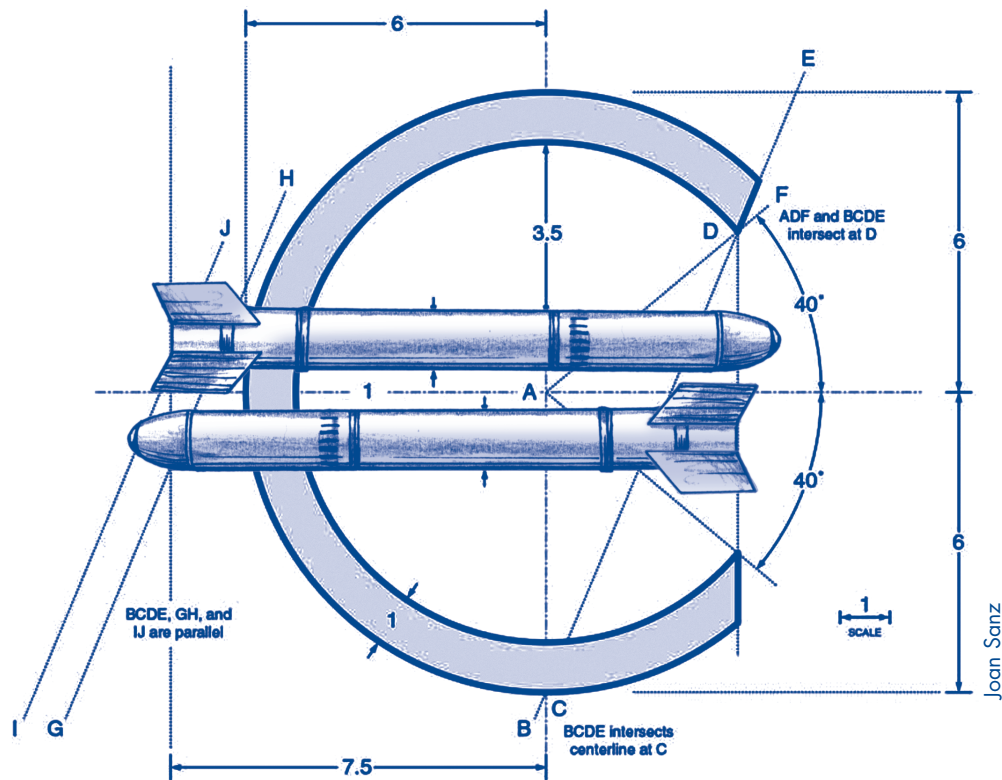
Relacions «insignificants» amb l'Israel? 9
Alejandro Pozo

Notícies 11

Segons l'informe del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, les exportacions espanyoles d'armes el 2008 han estat de 934,45 milions €, un 0,2% superior a les del 2007. Una tercera part d'aquestes exportacions han tingut com a destí països que vulneren la Llei de control de transferències d'armes espanyoles. Segons aquesta llei s'haurien de denegar les exportacions a països sancionats per Nacions Unides, inestables, en conflicte armat, que vulnerin els drets humans, que no condemnin el terrorisme o que gastin més en defensa que en educació o sanitat. L'informe del Govern indica que s'han exportat armes a Israel, Colòmbia, Marroc, Turquia, Aràbia Saudita, Equador, Índia, Pakistan, Veneçuela, Emirats Àrabs, Indonèsia, Singapur, Tailàndia, Sri Lanka, Angola, Ghana... És a dir, països tots ells que,

per una raó o una altra, vulneren clarament l'esperit de la llei.

Davant la polèmica que susciten aquestes exportacions i per avançar-se a les crítiques que puguem fer, el Govern informa d'algunes vendes. Per exemple, en el cas d'Israel, que manté l'ocupació i un conflicte obert en Palestina, l'Informe especifica que el gruix de les vendes són exportacions de sensors d'infrarojos que s'integren en sistemes que després seran enviats cap a altres països d'Europa per a la seva integració en l'avió de combat EF-2000. En canvi, no informa amb el mateix rigor del material subministrat a Ghana, país al qual segons l'informe s'han exportat escopetes i cartutxos (armes de caça), per valor de 2,8 milions €. Segons les estadístiques de duanes, a Ghana s'han exportat (cont. pàg. 2)

(ve de la pàg. 1) armes curtes o lleugeres i munició per valor de 3,6 milions €. En primer lloc, què passa amb la diferència de 800.000 €? Per què no concorda la xifra de l'informe amb la xifra de duanes? En segon lloc, les exportacions a Ghana són sistemàtiques, any rere any és el principal país no industrialitzat que rep aquestes armes. Aquest any ens diuen que s'han exportat armes de caça. El que sorprèn és que cada any Ghana és el país que més armes de caça i cartutxos compra. Ni que tota la població es dediqui a la caça o a l'esport del tir olímpic! Un altre exemple és Colòmbia, país al qual s'ha exportat un avió de transport de tropes per un import de 31,1 milions €. Un país que viu una «guerra civil» interna i que no són precisament armes el que necessita per resoldre el seu conflicte armat.

Excepte uns pocs casos, el Govern no informa de les armes que s'exporten i solament especifica la categoria del producte i el seu import. L'actual llei consagra el «secret d'Estat» ja existent en el reglament anterior, i es refugia en la llei de secrets oficials per no informar de quin tipus d'arma s'exporta, ni de qui la compra -només es menciona el país de destí, cosa que pot fer-nos pensar que les armes van a empreses privades de defensa- ni tampoc no diu el nom del fabricant exportador.

L'altra qüestió polèmica d'aquesta llei és que el Govern es reserva el dret a continuar exportant armes obeint a criteris «d'interessos econòmics, socials, comercials i industrials». És a dir, que mentre l'Estat espanyol ha subscrit la «posició comuna» sobre exportacions d'armes de la Unió Europea que l'obliga a complir els criteris que desaconsellen les vendes d'armes, la nova llei diu que per sobre dels criteris ètics de la UE estan els «interessos» econòmics espanyols.

Aquesta situació hauria de fer que les ONG que portaven a terme la campanya «Adéu a les armes» l'emprenquin de nou, atès que aquesta llei és immoral i il·legal. Immoral, perquè és un negoci basat en el sofriment de la població. Il·legal, perquè la llei de secrets oficials només permet classificar la informació quan el coneixement públic de la mateixa informació pot posar en perill la seguretat de l'Estat. Però, conèixer el tipus d'armes que s'exporten posa en perill la seguretat de l'Estat espanyol? O potser es tracta de preservar els interessos dels estats receptors que no volen que se sàpiga quina classe d'armes reben, i així afavorir els interessos exportadors de les indústries d'armes espanyoles?

El Viva la mort! d'EXPAL

Explosivos Alaveses, S.A. (Expal), és una indústria espanyola dedicada exclusivament a la fabricació de material militar del subsector de municions i explosius. És fabricant de tot tipus de projectils, espoletes, carcasses i bombes. En el passat, fins a la seva prohibició a l'Estat espanyol, va fabricar les perilloses mines antipersona i bombes de dispersió o clusters, d'efecte similar a les mines i considerades ambdues pels seus efectes indiscriminats sobre la població civil com a armes de destrucció massiva. Expal és un exportador d'armes i subministra habitualment als exèrcits de Turquia i Israel, països que mantenen una forta repressió dels drets humans de la població en els territoris de Kurdistan i Palestina. Les mines d'Expal infecten les terres de Colòmbia i el Sahara Occidental. En la guerra Iraq-Iran, el 1984 se li va obrir una investigació per part de Nacions Unides, després de descobrir que Iraq va utilitzar armes químiques (gas mostassa) en carcasses fabricades per Expal. Per la direcció del grup empresarial han passat, entre d'altres, polítics com Josep Piqué o estafadors com Javier de la Rosa.

Aquesta indústria, a causa de la seva controvertida trajectòria i producció, ha estat, tant en el passat com avui, objecte de campanyes, denúncies i protestes del moviment pacifista, i també ha merescut especial atenció de la investigació per la pau.

Expal va tenir la seva seu a Vitòria, d'aquí el nom d'Explosivos Alaveses, que va tancar la seva factoria l'abril de 2004. El juny de 2006 reapareix iniciant una nova etapa, primer va nomenar president Francisco Torrent, exalmirall de l'armada espanyola, que solament uns mesos abans ostentava el càrrec de secretari general de Política de Defensa (Segenpol). Aquí tenim un exemple de representant del complex militar industrial on es barregen els interessos industrials i militars. Després d'aquest fitxatge els contractes d'Expal amb el Ministeri de Defensa van millorar notablement. Es va adjudicar diversos contractes, els últims: un de 2,1 milions € (gener/2009) per la venda de projectils de morter de 60 mm i 80 mm; va rebre un altre contracte de 9 milions € per subministrar càrregues de projecció i espoletes de 105 mm i 155 mm (juliol/2008); a més

participa en la fabricació del míssil Iris-T per a l'avió EF-2000 i va ser adjudicatària d'un contracte de 4 milions € (juliol/2008) per a la destrucció de les 5.600 bombes de dispersió en possessió de les forces armades espanyoles, de les quals al seu torn havia estat fabricant. I ara (abril 2009) l'influència de Francisco Torrent es torna a notar amb l'anunci d'un acord de compra per part d'Expal de la factoria de Santa Bàrbara a la localitat de Murcia, els terrenys de la qual són propietat del Ministeri de Defensa.

Expal pertany al holding MaxamCorp, abans denominat Unió Espanyola d'Explosius (UEE). Maxam agrupa sis empreses a Espanya dedicades a la fabricació de tota classe d'explosius, tant en el terreny civil com en el militar (Vegeu la Cronologia), tres de les quals són: Explosivos de Burgos, Fabricaciones Extremeñas i Fabricaciones Metalúrgicas de Albacete, també de caràcter militar. Maxam és una transnacional amb presència en nombrosos països a través de convenis i tres indústries pròpies. Els seus actuals propietaris són José Federico Sánchez Junco, amb un 50%, el Banc Santander amb un 23% a través de Vista Capital controlada pel BSCH al 100% i Ibersuizas del Banco Pastor, amb un 17%.

La recent signatura per part de l'Estat espanyol del Tractat d'Oslo que prohibeix les municions de dispersió ha afectat Expal, que s'ha vist privada d'un dels seus productes estrella, la bomba de dispersió BME 330, que conté entre 180 i 512 submunicions i que fabricava en diverses versions. Ara ens arriba la notícia que Expal ha signat un contracte de col·laboració amb dues empreses brasileres Imbel i Engepron. D'ambdues, Imbel es dedica a la fabricació d'explosius i municions. La signatura del conveni amb Imbel és doblement preocupant, ja que Brasil no solament no ha signat el Tractat d'Oslo sobre armes de dispersió, sinó que al seu torn és un dels principals productors i exportadors d'armaments d'escassa tecnologia, com és el cas de les bombes clusters, i cap la possibilitat que el conveni inclogui el traspàs de tecnologia per a la fabricació d'aquest tipus de municions.

D'aquesta manera, les transnacionals d'armament espanyoles tenen una fórmula per burlar els avanços que la societat civil va assolint sobre desarmament, traslladant la seva producció a països no signants on tenen

assentades factories o signant convenis amb indústries d'estats menys escrupolosos amb la pau i el respecte als drets humans.

Pere Ortega

Cronologia d'Expal

- 1872** Alfred Nobel, conegut pels premis que va deixar com llegat, però al seu torn important fabricant d'armes europeu, funda a Galdakano la Societat Espanyola de la Dinamita Privilegis Nobel.
- 1873** Es crea The Rio Tinto Company, més tard Mines Rio Tinto, empresa química britànica dedicada a l'extracció de pirites a Riotinto.
- 1888** Primera gran manifestació mediambiental a Espanya en protesta per les emanacions de sulfur de l'explotació a cel obert. L'exèrcit va obrir foc sobre els manifestants i es van produir unes 100 morts.
- 1896** L'empresa de Nobel s'integra a Unión Española de Explosivos (UEE).
- 1911** UEE comença el subministrament de pólvores i explosius a les forces armades espanyoles.
- 1946** UEE crea a Vitòria Explosivos Alaveses (Expal), íntegrament dedicada a la producció d'explosius militars.
- 1969** UEE es fusiona amb Mines Rio Tinto i neix Unión Explosivos Rio Tinto (ERT).
- 1970** ERT desapareix i es recupera la denominació UEE. Formen part del grup les empreses Expal, Explosivos de Burgos, Fabricaciones Extremeñas i Bresel.
- 1983** Expal d' UEE és el primer fabricant de mines antipersona i bombes de dispersió de l'Estat espanyol; exportava per valor de 1.000 milions de pessetes.
- 1984** Durant la guerra Iraq/Iran, Expal és investigada per l'ONU per subministrar carcasses de bombes que contien gas mostassa a l'Iraq. En aquesta etapa UEE és la quarta empresa fabricant d'explosius a escala mundial amb 65 empreses operatives en 20 països, entre d'altres a Camerun, Ghana, Mali, Colòmbia, El Marroc, Kazakhstan...
- 1986** El grup kuwaití KIO adquireix ERT i UEE.
- 1988** Cros, S.A. adquireix ERT i neix el nou grup ERCROS, llavors dirigit per Josep Piqué, més tard ministre del Govern amb el Partit Popular.
- 1989** ERCROS i UEE se separen. UEE (propietat del kuwaití Kio) a través d'Expal subministra a l'Iraq bombes que probablement van ser utilitzades en la invasió de Kuwait el 1991. Entra en escena Javier de la Rosa, principal gestor de KIO que més tard serà condemnat per desviar els fons de KIO cap a altres carteres.
- 1994** UEE és adquirida per Pallas Invest, holding holandès amb domicili en un paradís fiscal, Curaçao (Noves Antilles).
- 1997** El Centre Delàs (llavors C3A) planteja un estudi de conversió d'Expal. Els sindicats d'Expal no col·laboren i l'estudi s'abandona.
- 2004** A l'abril la factoria d'Expal a Vitòria tanca les seves portes i trasllada la seva producció a Explosivos de Burgos i Fabricaciones Extremeñas.
- 2006** El grup UEE canvia de mans i passa a denominar-se MaxamCorp, sota control de l'equip directiu presidit per José Federico Sánchez Junco, amb un 50%; Vista Capital, amb un 23% controlada pel BSCH 100% i Ibersuizas del Banc Pastor, amb un 17%.
- 2006** Al juny, l'almirall Francisco Torrente secretari general de Política de Defensa (Segenpol), cessa en el seu càrrec i reapareix investit president d'Expal.
- 2007** A l'octubre Maxam rep el major crèdit sindicat de la història bancària espanyola, 300 milions d'euros. El crèdit és encapçalat pel BBVA i Caixa de Catalunya fins a un total de 18 entitats financeres.
- 2009** Expal signa acords de col·laboració amb empreses d'armament a Brasil, Imbel i Ingepron. Imbel podria ser fabricant de bombes de dispersió.
- 2009** Expal arriba a un acord de compra de la factoria de Santa Bàrbara a la localitat de Múrcia, els terrenys de la qual són propietat del Ministeri de Defensa.

Celebració de la XIX Trobada de Barcelona i la trobada de l'ENAAT 2009

Durant els passats 28 al 31 de maig es van fer coincidir a Barcelona en lloc i data dos importants esdeveniments per les organitzacions i moviments socials que treballen per la pau. Es tracta d'una banda de la XIX Trobada de Barcelona organitzada conjuntament per Justícia i Pau i la Fundació per la Pau amb el títol «Europa i les armes»; i de l'altre la trobada d'enguany de la *European Network Against Arms Trade* (en endavant l'ENAAT) que com cada any reuneix als representants dels diferents grups d'arreu d'Europa per reflexionar sobre les darreres estadístiques, novetats, campanyes i propostes al voltant del comerç d'armes internacional.

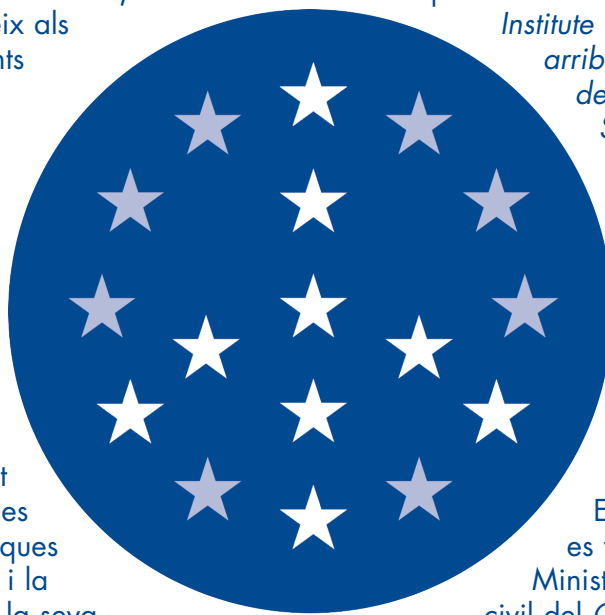
L'objectiu dels organitzadors en fer coincidir els dos esdeveniments era l'intent de posar a debat els temes relacionats amb les polítiques de seguretat, l'armament i la economia de defensa en la seva dimensió europea en un context de campanya electoral i reflexió ciutadana just una setmana abans de la celebració de les eleccions al Parlament Europeu. Així, el tarannà de les activitats dels quatre dies va gaudir d'un marcat caràcter internacional europeu quant als experts i activistes que van participar a les sessions de conferències-debat i als tallers participatius.

El debat que es pretenia fer florir des de la XIX Trobada de Barcelona va posar sobre la taula els valors de l'Europa que s'està construint, i va contraposar el desarmament i l'establiment d'una cultura de pau com a camins fonamentals per aprofundir en la Seguretat Humana, contra el discurs dominant dels governs europeus que aposten per l'armamentisme i el militarisme creixents, tal com es recull en la fallida proposta de text per a la Constitució Europea.

La conferència inaugural va estar protagonitzada pel filòsof i catedràtic de Sociologia José Vidal Beneyto que en la seva reflexió envers el futur de la Europa política, remarcava la distància entre els ciutadans i la UE i la reticència dels estats a transferir part de la seva sobirania al projecte polític comú. En sessions posteriors es van abordar aspectes més específics de la seguretat i defensa per part de l'investigador del *Transnational Institute* i autor de l'informe «*Manos arriba. El Programa Europeo de Investigación sobre Seguridad*» Ben Hayes, que va denunciar el fet de que la seguretat nacional i els programes d'investigació en aquesta àrea s'estiguin posant íntegrament en mans d'indústries militars amb un exorbitant dispendi de recursos econòmics.

En l'altre riba del discurs es va situar l'assessor del Ministeri de Defensa i membre civil del *Centro Superior de Estudios de la Defensa Nacional* Jordi Marsal, qui va explicar amb rigor els fonaments actuals de les polítiques de seguretat europees, i el paper de l'Agència Europea de Defensa com a organisme que pretén ajudar als estats a desenvolupar les seves capacitats militars envers una futura política de seguretat genuïnament europea, però respectant al mateix temps la funció actual d'encarregat de la seguretat a Europa que té l'OTAN.

El següent bloc va donar visibilitat a dos casos concrets de corrupció i escàndol que envolten la indústria d'armament europea. D'una banda, la membre de la organització anglesa *Campaign Against Arms Trade* Ann Feltham va desvetllar en profunditat el cas de corrupció en que va estar involucrat el tercer productor mundial d'armes BAE Systems amb el govern d'Arabia Saudí; i de l'altra, el membre del parisenc

Centre Interdisciplinaire de Recherches sur la Paix et d'Etudes Stratégiques Jean-Paul Hébert, va copsar l'escàndol que van protagonitzar alguns directius del consorci europeu d'indústria militar EADS, quan van vendre les seves accions utilitzant informació privilegiada.

La sessió del dissabte al matí va consistir en una activitat de debat conjunta adreçada als membres de l'ENAAT i als participants de la XIX Trobada de Barcelona, per explorar les llums i les ombres del principal cos legislatiu europeu sobre el control de les exportacions d'armament. Estem parlant de la recentment acordada Posició Comuna sobre Exportacions d'Armes. Els experts convidats per l'organització van ser l'Eurodiputat Raul Romeva, i el membre del Centre d'Estudis per la Pau J.M. Delàs, Eduardo Melero.

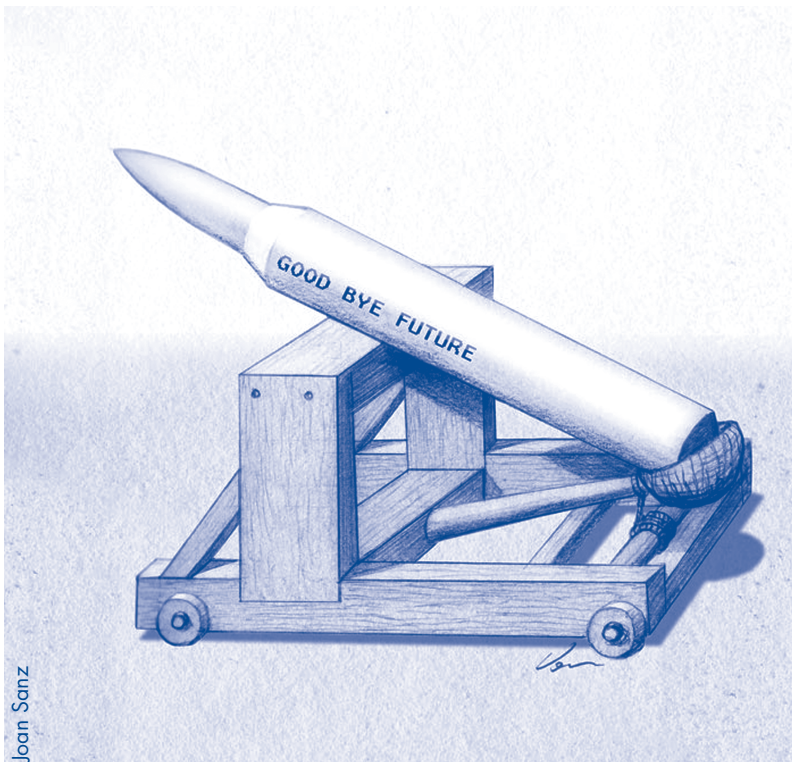
D'una banda Romeva va repassar la història de la lluita civil i política envers el control de les exportacions d'armes i l'evolució des de la creació del primigeni Codi de Conducta per Exportacions d'Armes sense caràcter vinculant, fins a la seva conversió en Posició Comuna de compliment obligatori. Al seu torn, Melero va posar sobre la taula les mancances i subterfugis encoberts d'aquesta nova llei europea que permeten als estats membres i a la seva

indústria militar interpretar-la convenientment per la satisfacció dels seus interessos quant a la exportació d'armament sense escrúpols.

La resta de les activitats van ser les previstes en la trobada anual de l'ENAAT, que malgrat que van ser obertes al públic, seguien un programa de continguts prèviament acordat pels seus membres. Així, es van dur a terme tres tallers participatius: un sobre els nous moviments i propostes comunes envers les campanyes europees contra la relació entre la banca i la fabricació i venda d'armament; un altre sobre l'exploració de noves metodologies més reals i rigoroses de càlcul de la despesa militar dels estats que mostren partides que s'oculten habitualment en els pressupostos; i un altre sobre la possibilitat d'emprendre una campanya conjunta contra les transferències d'armament i de tot el material de doble ús amb Israel que cobreixi tant exportacions com importacions.

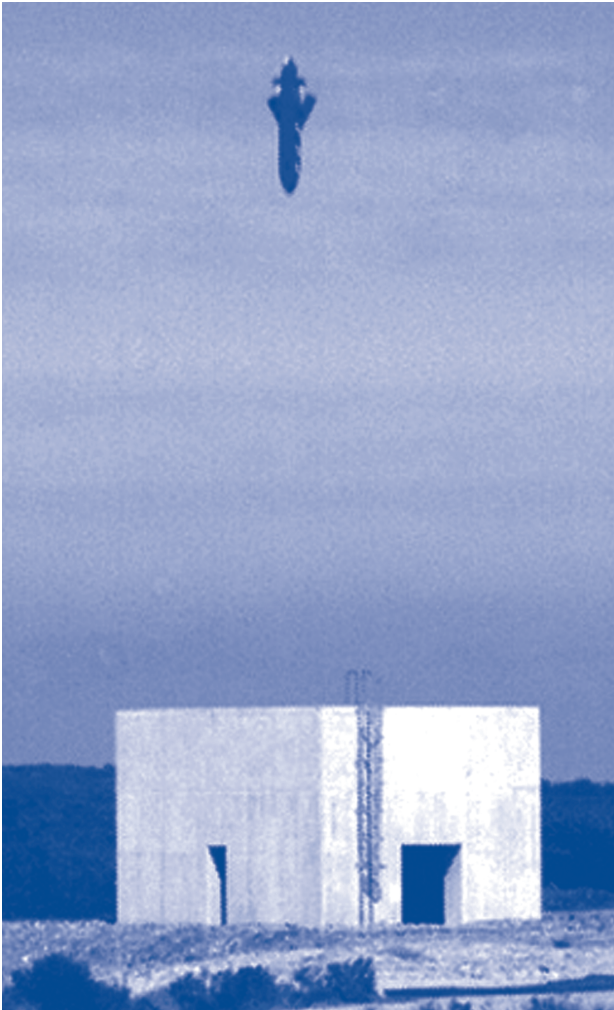
També es va procedir a l'habitual sessió de presentació d'informes per part de cada grup de cada estat europeu per mostrar i compartir entre tota la xarxa els principals indicadors de les transferències d'armes, els casos més rellevants, les actuacions i campanyes dutes a terme des de la darrera trobada, i els plans de col·laboració conjunta per l'any següent.

La valoració que s'ha fet des del Centre Delàs d'aquestes jornades conjuntes ha estat molt positiva, doncs d'una banda s'ha assolit de ple l'objectiu de compartir programes, propostes i dades, i d'altra s'han establert noves línies d'investigació i actuació conjunta. En resum, han estat uns dies en que s'ha practicat de forma intensa l'imprescindible treball en xarxa que resulta tant necessari pels moviments socials i organitzacions que treballen per demostrar que un món en pau i sense armes no només és possible, sinó que a més a més és indispensable.

Joan Sanz

Dèficit públic i armes

Proves amb el míssil Taurus

El dèficit públic espanyol, segons les previsions, arribarà aquest any a cotes bastant altes. Concretament s'espera que s'arribi al 6% a final d'any, el doble del permès per la Unió Europea. Aquest increment del dèficit ha ocorregut per dues raons, fonamentalment: les mesures anticrisi dutes a terme pel Govern i el desequilibri dels comptes de la Seguretat Social causats per l'augment de l'atur.

El dèficit públic en temps de crisi econòmica és totalment justificable i fins i tot recomanable. El seu objectiu principal en aquest context és frenar l'augment de l'atur i crear les condicions idònies perquè, un cop acabada la crisi, se'n surti reforçat.

Això que és tan senzill d'entendre, a la pràctica, el nostre Govern, tot i la infinitat

d'assessors que té, sembla no acabar-ho de copsar. I només cal fer una ullada al que fa el Ministeri de Defensa per posar en evidència aquest fet.

El 2005 el Ministeri de Defensa va comprar 43 míssils Taurus a Alemanya per valor de 59,2 milions d'euros. Amb aquesta comanda, doncs, Espanya passava a formar part de l'exclusiu club de països que posseeix míssils de creuer. Aquest míssil, un dels més cars de les forces armades, és llançat en ple vol per un avió F-18 o un EF-2000 sense que pugui ser interceptat. I és que el Taurus vola a 1.000 quilòmetres per hora, a 30 metres d'altura, i pot arribar a fer impacte sobre un objectiu situat a 350 quilòmetres de distància. No és d'estranyar, doncs, que s'hagi convertit en un «orgull» de l'exèrcit espanyol.

A més a més, aquest any, en plena crisi s'ha decidit anar a fer unes sessions d'entrenament amb el míssil mencionat. Y com que a Europa no hi ha un camp suficientment gran com per fer les proves pertinents, l'exèrcit s'ha desplaçat fins a un camp de tir situat a Sud-àfrica. Han fet falta, a més de quatre avions de guerra encarregats de llançar els míssils, avions d'aprovisionament en vol, de transport i de recerca i salvament. En total s'han gastat 6.599.846 euros en l'operació.

Ni comprar míssils Taurus ni molt menys anar a fer-ne proves amb ells ens ajuden a frenar l'atur ni a crear les condicions òptimes per sortir de la crisi. En canvi, sí que representen un cost que surt de les arques públiques que, teòricament, hauria d'anar dirigit a satisfer les necessitats de la població. Llavors ens hauríem de preguntar: quina necessitat col·lectiva satisfà un míssil capaç de perforar blindatges i escuts com si fossin mantega? La ciutadania, i molt especialment la que es troba en situació precària, vol tenir les seves necessitats bàsiques garantides i en aquest sentit la despesa militar no ajuda a cobrir-les. El dèficit públic no és ni bo ni dolent *per se*, tot depèn del tipus de projectes en els quals s'hagin invertit aquests diners.

Miquel Gonzàlez

COMUNICAT

El Centre Delàs de Justícia i Pau demana al Govern de la Generalitat que no doni suport al projecte de fabricació d'un vehicle blindat militar a Catalunya, que seria contradictori amb la Llei 21/2003 de Foment de la Pau

Fa uns dies s'ha fet públic que l'empresa catalana GTD pretén portar a la Zona Franca de Barcelona la fabricació d'un vehicle blindat 8x8 militar que aviat el Govern espanyol traurà a concurs per tal d'adquirir-ne 300 unitats, amb un import total de 1.300 milions d'euros.

També ha transcendit que el Govern català podria donar suport a aquesta iniciativa, ja que l'empresa ha demanat un ajut de 5 milions d'euros a l'Institut Català de Finances (ICF), així com instal·lar-se en els antics terrenys ocupats per Seat al polígon de la Zona Franca de Barcelona.

No seria la primera vegada que el Govern català dona suport a la implantació d'una indústria de guerra en terres catalanes. Primer va intentar la instal·lació d'Eurocopter per fabricar l'helicòpter de combat Tigre, encara que finalment va ubicar-se a Albacete. Després, es va impulsar la implantació a Catalunya d'un sector industrial aeronàutic lligat a *European Aeronautic Defense and Space* (EADS), un consorci públic-privat europeu que, com indica el seu nom, dedica bona part de la seva producció a material de guerra. Aquest impuls governamental ha quedat en suspens, degut als greus problemes que travessa EADS, relacionats amb una investigació per corrupció de la seva cúpula directiva i amb els problemes en la fabricació d'alguns dels seus productes.

Davant d'aquest nou projecte, creiem necessari recordar, un cop més, que la producció d'armes no solament comporta un rebuig ètic o moral, ja que les armes serveixen per matar, sinó que múltiples estudis demostren que si els recursos emprats en la producció d'armes es destinessin a finalitats civils generarien un major desenvolupament humà i benestar social. Les armes són béns improductius que no satisfan necessitats humanes i provoquen

endeutament i dèficit públic, perquè no generen cap ingrés a les arques de l'Estat.

Com és prou conegut, Catalunya ha aconseguit desenvolupar un fort sentiment i compromís amb la cultura de pau, com ho demostra l'existència d'un potent moviment ciutadà per la pau. Així mateix, el preàmbul de l'Estatut d'Autonomia estableix que «Catalunya, des de la seva tradició humanista, afirma el seu compromís amb tots els pobles per a construir un ordre mundial pacífic i just», compromís que es va traduir amb l'aprovació pel Parlament de la Llei 21/2003, de 4 de juliol, de Foment de la Pau, que obliga a la Generalitat de Catalunya, entre d'altres actuacions, a desenvolupar una política de foment de la pau i la prevenció i solució pacífica dels conflictes (art. 1) i de foment del desarmament global (art. 2). En aquesta línia, per afavorir aquest compromís, el Parlament de Catalunya va crear recentment per llei l'Institut Català Internacional per la Pau.

És per tot això que demanem al Govern de la Generalitat de Catalunya que, per tal de ser conseqüent amb la promoció d'una cultura de pau i de protecció dels drets humans i afavorir un desenvolupament humà i sostenible, i en estricte compliment de la Llei 21/2003 de Foment de la Pau, no doni cap suport a aquest ni a cap altre projecte d'instal·lació d'indústria de guerra en terres catalanes.

Barcelona, 13 de juliol de 2009

Centre Delàs

Relacions militars «insignificants» amb Israel?

Els recents i terribles esdeveniments a Gaza van ser el context que motivà la pregunta realitzada per un jove al president del Govern espanyol a un programa de televisió sobre la possibilitat de que armes espanyoles hagueren estat utilitzades a la massacre. Rodríguez Zapatero contestà que les transferències d'armes espanyoles a Israel eren «absolutament insignificants» i les va xifrar al voltant del milió d'euros. Aquesta resposta conté, al menys, dos errors intencionats i amaguen, per altra banda, altres dues qüestions relacionades que considero mereixen ser abordades en les línies que segueixen.

El primer dels errors està relacionat amb la quantia de les exportacions. El milió escàs d'euros declarat pel president van ser, en realitat, el 2007 (última dada disponible), i d'acord amb dades del propi Govern, 1.515.930 euros. Per altra banda, a aquesta xifra caldria afegir-li els 274.080 euros que Espanya va exportar a Israel en armes curtes, les dades de les quals podem conèixer a través de les estadístiques oficials de duanes. A més, també cal afegir el més de mig milió d'euros exportat com a material de doble ús civil-militar –el detall del qual no es coneix– amb un potencial ús militar. En total, el 2007 Espanya va exportar material militar (o potencialment militar) per un valor de 2.366.820, el 237% del declarat per Zapatero al programa de televisió. Les previsions per al 2008 és que, almenys, les dades es multiplicaran per dos (els resultats del primer semestre superen les de tot l'any 2007). És necessari tenir present, en aquest punt, que exportar material militar a Israel representa una violació flagrant de les legislacions europea i espanyola. També ho representarien les vendes a grups armats palestins, però no es coneix cap tipus de relació militar o d'armament del Govern espanyol o empreses espanyoles amb cap d'aquests grups. Per altra banda, el segon error de Zapatero va ser declarar que «estic convençut que els nostres components o que l'armament que venem a Israel no s'ha utilitzat per a això», en referència als atacs de Gaza. És important saber que no hi ha cap garantia sobre l'ús final del material importat per Israel, és a dir, no hi ha manera de prevenir

la no utilització de les armes espanyoles en esdeveniments com els registrats a la Franja.

Quant a les dues qüestions relacionades, la primera fa referència a les importacions. Es desconeix el volum de transferències des d'Israel cap a Espanya, malgrat són ben conegudes algunes vendes en forma de míssils i avions no tripulats (utilitzats per Espanya a l'Afganistan). El que interessa destacar aquí és que si Espanya importa material militar israelià és perquè Tel Aviv ostenta una de les indústries militars més «avançades» del món. Una explicació parcial d'aquest alt nivell tecnològic es basa en l'esforç militar israelià (quasi vuit vegades superior a l'espanyol, en termes percentuals sobre el PIB), que rep la seva legitimitat interna per la constant amenaça (real o figurada) que la població israeliana percep tant de l'exterior (Iran, alguns països àrabs...) com de l'interior (els territoris ocupats de Palestina, destacant la particularitat de la franja de Gaza). Així, és important tenir en compte que també existeix, malgrat que indirecte, un vincle clar entre les importacions espanyoles d'armament israelià i l'ocupació de Palestina.

La segona qüestió relacionada és, fins i tot, més significativa. En una situació en la qual cada país prioritza la pròpia indústria militar local, destaquen els consorcis que es materialitzen entre les empreses d'Israel i Espanya per accedir a cadascun dels respectius mercats i, fins i tot, a tercers mercats prèvia incorporació al consorci d'altres empreses d'aquells països. D'acord amb el conseller en cap de la delegació del Ministeri de Defensa d'Israel a Espanya, Itamar Graff, «la mitjana anual de volum de negoci entre les empreses israelianes i les espanyoles es situa entre els 50 i els 70 milions de dòlars», xifra molt superior a la registrada per transferències físiques de material militar. En relació amb aquest punt, cal recordar que la indústria militar israeliana és, en la seva major part, pública (i la part privada registra una forta intervenció estatal), mentre que les empreses espanyoles involucrades en aquests consorcis militars (Indra, Amper, EADS-CASA, TecnoBit, Telefónica i Ibèria, entre altres), malgrat són

José Luís Rodríguez Zapatero al programa de TVE1 «Tengo una pregunta para usted»

companyies privades, reben fons públics i altres facilitats per part de les estructures governamentals espanyoles.

Zapatero tenia raó quan va dir que les vendes d'armes a Israel eren «absolutament insignificants» per al volum global d'aquestes transferències, si ens referim als termes econòmics i no a la rellevància dels intercanvis. Fins i tot podria haver dit que també eren «absolutament insignificants» en comparació amb les que es poden registrar entre Israel i altres països (a part dels Estats Units, que acaparen bona part del protagonisme, França, Romania, el Regne Unit, la República Txeca i Holanda, entre d'altres, han venut més armes a Israel que Espanya entre 2004 i 2007, malgrat Madrid ha superat a països amb una indústria militar més potent com Alemanya). Anàlisis relatius apart, tenint en compte, per una banda, la gravetat dels efectes sobre la població civil a

la regió i, per l'altra, el total de vincles militars entre Espanya i Israel, és a dir, incloent, com a mínim, les vendes de material militar, el de doble ús, les importacions i les col·laboracions empresarials, sense oblidar altres relacions governamentals entre els dos països (tant militars com de connivència política), minimitzar la rellevància de les relacions militars entre Espanya i Israel i qualificar-les d'«absolutament insignificants» representa, des del meu parer, una manera indigna d'eludir el necessari debat que hauria d'avaluar fins a quin punt és Espanya responsable dels excessos que el govern israelià comet sobre la maltractada població palestina.

Alejandro Pozo

NOTÍCIES

Revisió del TNP l'any 2010

Segons una informació de BBC Món (19 de maig de 2009), està previst per al pròxim any 2010 l'inici de la revisió del Tractat de No Proliferació d'Armes Nuclears. És evident que hi ha un abisme entre el perill nuclear real i la sensació social d'aquest perill, una sensació que està associada als temps de la guerra freda entre els EUA i l'antiga Unió Soviètica. No obstant això, les armes segueixen aquí presents, encara que s'hagi reduït l'arsenal nuclear, amb nous estats experimentant per accedir al poder nuclear, estats que no han signat l'acord (com Índia i Pakistan) o aquells que no reconeixen tenir aquest poder, encara que estigui contrastada la seva possessió, com és el cas d'Israel.

Morts de primera i morts de segona en els mitjans de comunicació

Fa uns mesos, concretament el 25 de març, va aparèixer publicada en La Vanguardia, una entrevista amb Bruno Miteyo, director general de Càritas del Congo, lloc d'una guerra no mediàtica des de fa més de deu anys. En una de les respostes al periodista, Miteyo comentava: «Fa dos anys, quan vaig estar a Madrid, vaig anunciar que hi havia hagut quatre milions de morts al Congo. Ara ja hi ha cinc milions. No vull tornar-hi dintre de dos anys i parlar de sis».

Les armes arriben al Congo des d'Europa en Airbus 333, avions belgues, francesos o espanyols...

Pel que fa a la poca repercussió del conflicte a Europa, a una pregunta del periodista, Miteyo refereix una matança que va aparèixer publicada en la premsa, en la qual part de l'exèrcit ruandès havia utilitzat matxets per assassinar mil persones en un poble. La notícia va aparèixer durant dos dies en la premsa europea. Pels

mateixos dies va succeir el famós aterratge forçós en el riu Hudson, notícia que va estar present en els mitjans durant mes de tres setmanes.

Crisis, però no en la indústria d'armes

Un sector que no sembla viure la crisi, almenys en el nostre país, és el de la indústria i exportació d'armes. Encara que pugui semblar contradictori, quina bona notícia seria que aparegués en els mitjans de comunicació, ni que fos en plena crisi, l'anunci per part del Govern d'un pla de reconversió de la indústria d'armament que es degués a una disminució de la demanda. Però això no solament no és així, sinó que es difon com una bona notícia en els mitjans de comunicació l'augment de vendes de maquinària per a matar.

El 2008 va ser un «bon any» a l'Estat espanyol. Segons l'informe presentat al Congrés aquest mes de juny per la secretària d'Estat de comerç Silvia Irazo, les vendes d'armes van arribar a la xifra de gairebé un bilió d'euros, amb un creixement d'un 0,2 per cent respecte al 2007 que, encara que és petit en proporció, consolida la tendència al creixement en el negoci.

El creixement més espectacular és el de la venda d'armes al Marroc amb 113,90 milions d'euros, enfront dels 11,13 el 2007, cosa que el converteix en el primer client fora de l'Estat espanyol.

Or indesitjable

Segons informa la web del Centre d'Informació sobre Empreses i Drets Humans (www.business-humanrights.org), entre altres fonts d'informació, la BBC ha destapat un intent d'operació de venda il·legal de 3,6 tones d'or procedents de la República Democràtica del Congo, i situa el lloc d'origen de la transacció a Madrid.

A pocs quilòmetres de la capital, en una luxosa urbanització viu Nyasha del Campo, filla de la vicepresidenta de Zimbabwe Joyce Mujuru. Segons la BBC, la vicepresidenta va utilitzar la seva filla com a intermediària de la multimilionària venda. Nyasha està casada amb Pedro del Campo, personatge que està inclòs en la llista negra de comerciants d'or per Firstar Europa Ltd., empresa britànica que comercia amb matèries primeres i a la qual es va voler vendre l'or.

Joyce Mujuru es troba entre els 200 zimbabwesos enfrontats a sancions per la Unió Europea per violació de drets humans. Nyasha del Campo, segons el representant de Firstar, es va oferir a situar a Kenya el certificat d'origen de la mercaderia.

Bernd Hagamann, president de Firstar, va afirmar en declaracions al diari *Times Online*: «Rebutgem l'oferta, ja que les nostres investigacions van demostrar que darrere de l'operació hi havia la senyora Mujuru, que és a la nostra llista negra. No estem interessats a comprar or de persones que governen un país la població del qual s'està morint de còlera, o del Congo, on els diners seran utilitzats per comprar armes i matar més gent».

Xina augmenta la seva influència política i econòmica a l'Àfrica a través del comerç d'armes

Xina s'està convertint progressivament a l'Àfrica en una potència neocolonial. Des del viatge, l'abril de 2006, del president de la república Hu Jintao, la dependència comercial d'Àfrica enfront de Xina no ha parat d'augmentar. En les diferents transaccions comercials, Xina obté recursos naturals africans, com petroli, fusta, minerals, drets pesquers... per les seves transaccions amb diversos països del continent. Gran part de les vendes d'armes xineses són pagades

amb dependència. Un exemple és el cas de Kenya, que ha negociat la compra d'armes a canvi de drets de pesca. Un altre exemple és el de Zimbabwe, que està negociant el pagament d'avions militars a canvi de l'accés de companyies xineses a les mines d'alumini i zinc d'aquest país.

Rússia es rearma

El president de Rússia, Dmitry Medvedev, ha anunciat la renovació completa de l'armament militar a partir del 2001. Segons informa BBC Món (17 de març de 2009), l'increment de la despesa militar de l'Estat rus fins al 2011 se situa en els 140.000 milions de dòlars USA en la compra d'armament.

Igualment Medvedev anuncia en la informació la modernització dels armaments nuclears estratègics com una prioritat, tenint en compte que la despesa militar a Rússia s'ha quadruplicat en els últims cinc anys.

Un dels principals arguments és, segons el president rus, el creixement de les forces de l'OTAN i la seva expansió des que va finalitzar la guerra freda, i també els plans d'EUA

d'instal·lar el sistema antimíssils a Europa de l'Est. Malgrat la crisi, segons la informació de BBC Món, els guanys pels alts preus del petroli han ajudat el Kremlin a incrementar el seu pressupost militar, i també el fet que la indústria de la guerra sigui una estratègia central de Rússia.

Incertesa en la despesa militar d'EUA

Barack Obama ha anunciat el pressupost per al pròxim exercici fiscal de 2010 d'EUA. Es preveu un increment de l'1,4%, que situarà la despesa militar del Departament de Defensa en 534.000 milions de dòlars (418.000 milions d'euros). Per a aquest any 2009 va ser de 515.000 milions de dòlars. Respecte a la guerra contra el terrorisme, eufemisme amb el qual es denominen les dues conteses que EUA manté a l'Iraq i Afganistan, Obama anuncia un pressupost de 130.000 milions de dòlars, la qual cosa representa una reducció respecte als 170.000 milions del 2009. En definitiva, no podem predir si es tracta d'un augment o una disminució; s'haurà d'esperar el final de l'exercici del 2010 per saber si aquesta quantitat s'ajusta a la realitat, ja que en el pressupost

militar d'EUA la despesa en aquestes conteses es consigna amb quantitats molt inferiors a la realitat. Aquest any 2009 es va assignar un pressupost de 20.000 milions de dòlars, però considerant que el 2008 es gastaren 170.000 milions de dòlars, algunes agències d'anàlisi i el mateix secretari de Defensa Robert Gates van anunciar que el pressupost seria d'un import similar. D'altra banda, la despesa militar d'EUA sempre ha estat presidida per l'obscurantisme pel fet que moltes partides militars es troben fora del Departament de Defensa, com és el cas de les missions a l'Iraq i l'Afganistan, que es proveeixen des dels «fons d'emergència» i acaben sent molt superiors a les pressupostades. La nova administració de la Casa Blanca pretén posar ordre en la despesa militar del Pentàgon, fer-la més transparent, aflorant totes les partides amagades, dient la veritat de la despesa en les missions a l'exterior i en «la guerra contra el terror». Dels anuncis d'Obama, el que resulta més important és la proclamada reducció de contractes amb els gegants de la indústria militar Boeing, Lockheed Martin, General Dynamics, Northon Grumman i Raytheon, i que de moment no s'ha materialitzat.

abons:

CAMPANYA
CONTRA
COMERÇ
ARMES

Col·laboradors/es: Francesc Benítez, Jordi Calvo, Irene Carbó, Jordi Foix, Xavier Garí, Tomàs Gisbert, Arnau Gómez, Miquel González, Mark Juditz, Eduardo Melero, Arcadi Oliveres, Pere Ortega, Alejandro Pozo, i Gabriela Serra.

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

SI VOLS COL-LABORAR AMB NOSALTRES POTS FER-TE SOCI EN EL TELÈFON DE JUSTÍCIA I PAU: 93 317 61 77

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

L'import de la subscripció a **MATERIALS DE TREBALL** del CENTRE D'ESTUDIS PER A LA PAU JM DELÀS pel període d'un any (4 números) és de 6 € i es pot realitzar mitjançant:

- xec adjunt al butlletí
- ingrès a TRIODOS BANK, compte corrent n. 1491-0001-23-0030001541 [al fer l'ingrès, indicar que és una subscripció per a Materials de Treball]

Nom i cognoms

Adreça Localitat Codi postal

CENTRE D'ESTUDIS PER A LA PAU JM DELÀS DE JUSTÍCIA I PAU · Rivadeneyra 6, 10è · 08002 Barcelona · T. 93 317 61 77 · Fax 93 412 53 84
e-mail: delas@justiciaipau.org · NOVA WEB DEL CENTRE DELÀS: www.centredelas.org